

Translation Problems from Arabic to Turkish

Ali Abdullah Fathi JAJJU

Nineveh Education Directorate, Nineveh, Iraq

Received: 10/09/2024

Accepted: 09/10/2025

Corresponding
author:

alicancecolu@uomosul.edu.iq

Doi:

<https://doi.org/10.36586/jcl.2.2026.0.53.0189>

Abstract

Throughout history, translation has been viewed as both a methodological science and an artistic expression, and, up until now, it continues to reflect this multifaceted nature. Although the debate on whether translation is a science or an art remains unresolved, it is widely accepted that it incorporates both rule-governed methodological and creative aspects that require interpretation and innovation. Translators' personal skills, linguistic proficiency, and knowledge play a crucial role in shaping the translation process, the matter which leads to the emergence of various strategies and interpretations in rendering texts. A translator may approach a text from a different perspective based on their personal experience and reflect its meanings in the target language in different ways. As a result, translation is not solely a mechanical, technical process. Rather, it is a simultaneous creative and interpretive process. Nonetheless, the theoretical knowledge provided within the translation education model always falls short in addressing the practical difficulties translator face in performing their tasks.

Instead of focusing extensively on theoretical details of translation theories, this research concentrates on challenges translators encounter in their personal experiences by analyzing selected sample sentences and texts. It highlights key issues such as semantic shifts, word choice, and preserving contextual meaning. The study aims to bridge the gap between theory and practice, offering a more realistic and practical insight into the translation process.

Keywords: Arabic, Turkish, Translation Problems, Translation Strategies, Equivalence.

Arapçadan Türkçeye Çeviri Sorunları

Ali Abdullah Fathi JAJJU

Nineveh Eğitim Müdürlüğü, Nineveh, Irak

Özet

Çeviri, tarihsel süreç içerisinde hem bilimsel bir disiplin hem de sanatsal bir ifade biçimi olarak değerlendirilmiş, günümüzde de bu çok yönlü niteliğini korumaktadır. Çevirinin bir bilim mi yoksa bir sanat mı olduğu yönündeki tartışmalar henüz kesin bir sonuca ulaşmamış olsa da, çeviri faaliyetinin hem kurallı hem de yaratıcı yönler taşıdığı konusunda genel bir uzlaşma mevcuttur. Çevirmenlerin bireysel yetenekleri, dilsel donanımları ve kültürel birikimleri, çeviri sürecine önemli ölçüde etki etmektedir. Bu durum, metinlerin aktarımında farklı strateji ve yorumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Her çevirmen, kendi deneyimlerine dayalı olarak metni farklı açılardan ele alabilir ve anlamı hedef dile farklı şekillerde yansıtabilir. Bu bağlamda, çeviri yalnızca teknik bir işlem değil, aynı zamanda yorumlayıcı ve yaratıcı bir süreçtir. Bununla birlikte, akademik çeviri eğitimi kapsamında sunulan kuramsal bilgiler, uygulamada karşılaşılan somut sorunların çözümünde her zaman yeterli olmamaktadır. Bu çalışmada, çeviri kuramlarının detaylı incelemesinden ziyade, bireysel çeviri deneyimlerinde ortaya çıkan güçlükler ve bu güçlüklerle başa çıkma yöntemleri ele alınmıştır. Örnek metinler ve cümleler üzerinden yapılan analizlerle, özellikle anlam kaymaları, sözcük seçimi, bağlamı koruma gibi temel sorunlara dikkat çekilmiştir. Çalışma, teorik yaklaşımlarla pratikte karşılaşılan sorunlar arasındaki boşluğu doldurmayı ve çeviri sürecine dair daha gerçekçi bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: Arapça, Türkçe, Çeviri Sorunları, Çeviri Stratejileri, Eşdeğerlik.

Giriş

Çeviri kavramının tarihi incelendiğinde, bu terimin anlamıyla ilgili birçok farklı tanıma ulaşılmaktadır. Çeviri üzerine yapılan tanımlar çeşitlilik göstermektedir. Çeviri tanımıyla ilgili başvurulabilecek ilk kaynak, Türk Dil Kurumu'nun (2009) yaptığı “Bir dilden başka bir dile çevirme ve aktarma bir yapının başka bir dile aktarılması” şeklindeki tanımdır. Çeviri kavramını inceleyen birçok araştırmada,

çeviri için çeşitli tanımlar sunulmaktadır: “Çeviri, dillerin dilidir, tek tek dillerin ötesinde ortak bir dil oluşturur (Göktürk, 2016, s.15). Mehmet Hakkı Suçin ise çevirinin "toplumların bilgilerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlayan bir araçtır." şeklinde tanımlamıştır (Suçin, 2013, s.19). Çeviri eylemi, yazılı veya sözlü bir aktarımın ötesinde, insanın dünyayı anlama ve anlamlandırma sürecinin bir parçasıdır (Yücel, 2016, s.16).

Yapılan araştırmalarda, çevirinin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığına dair incelemelere rastlanmaktadır. Çeviri tarihinin incelenmesiyle ilgili olarak, "Antoine Berman, çeviri tarihinin araştırılmasını modern çeviri teorisinin en temel görevi olarak görmektedir." Dilin ortaya çıkmasıyla birlikte başlayan insanlar arasındaki iletişim faaliyetleri, çevirinin gelişmesiyle ilerlemiştir. Çevirinin kökenleri çok eski zamanlara dayanmaktadır ve çeviri denildiğinde akla ilk olarak “Babil Kulesi'nin Öyküsü” gelmektedir (Yücel, 2016, s.10).

İslamiyet'ten önce Araplar, çoğunlukla Roma İmparatorluğu ve Pers İmparatorluğu gibi iki büyük ve güçlü uygarlık arasında, Arap Yarımadası'nda yaşamışlardır. Bu dönemde Araplar, ticaret amacıyla yaz ve kış boyunca sürekli olarak seyahat etmişlerdir. Arapça, Süryanice ve Aramice gibi dilleri, seyahatleri sırasında iletişim kurmak amacıyla öğrenmişlerdir. İslamiyet öncesi çeviri faaliyetleri genellikle ticari amaçlı olarak gerçekleştirilmiştir. Özellikle Kureyşliler gibi Arap kavimleri ile Persler arasındaki iletişimin sağlanması için çeviri ihtiyacı doğmuştur (Rababah, 2015, s.125).

VII. yüzyılda İslamiyet'in doğuşu, Araplar için bir dönüm noktası olmuş ve İslamiyet, Arapların siyasi, kültürel ve dilbilimsel alanlardaki yönelimlerini değiştirmiştir. Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliği döneminde, Zaid bin Sabit'e Yahudilerle iletişim kurabilmesi için İbranice ve Süryanice öğrenmesini emrettiği kaydedilmiştir (Khalidi & Dajani, 2015, s. 570). Bu dönemde Araplar ve Yahudiler, Hintçe, Farsça ve Yunanca dillerinden birçok bilimsel eseri Arapçaya çevirmiş ve bu eserler, Arabistan ve İran'da bilimsel çalışmaların daha da gelişmesine katkı sağlamıştır. İskenderiye'de başlayan çeviri hareketleri, sonraki yüzyıllarda Bağdat'ta devam etmiştir (Eruz, 2010, s.38).

İslamiyet sonrası Emeviler ve Abbasiler dönemlerinde Arap dünyasında çeviri faaliyetlerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Emeviler döneminde temelleri atılan çeviri hareketi, Abbasiler döneminde büyük bir ivme kazanmış ve bu dönemde bilim, felsefe ve edebiyat alanlarında birçok önemli eser Arapçaya çevrilmiştir.

Osmanlı Döneminde tercüme faaliyetleri kurumsallaşmış ve tercümenin etkin bir rol oynadığı çeşitli kültürel kurumlar oluşturulmuştur. Bu tercüme büroları arasında Tercüme Dairesi, Telif ve Tercüme Cemiyeti, Encümen-i Daniş, Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye, Bab-ı Âli Tercüme Odası ve yer alır. Osmanlı Devleti'nin genişlemesi ve diğer ülkelerle olan ilişkileri, çeviri faaliyetlerinin ilerlemesine ve tercümanlık mesleğinin önem kazanmasına yol açmıştır (Gürçağlar, 2016, s. 19).

Çalışmada ele alınan Arapçadan Türkçeye çeviri zorluklarından okuma zorluğu gelmektedir. Arapçada, bilindiği gibi, hareke kullanımı çoğu metinde neredeyse hiç yoktur. Bu mesele, sessiz harflerin okunmasını zorlaştırmaktadır. Dilbilgisi kaynaklı zorluklar da çeviriyi zorlaştırmaktadır. İleri düzeyde dilbilgisine sahip olanlar da gramer sorunlarıyla karşılaşabilmektedir. Dillerin kendine özgü yapısı, çevirmenin becerileri ya da diller arasındaki kültürel farklılıklar nedeniyle çeviri sırasında bazı zorluklar yaşanabilir. Bu nedenle, mütercim çevirdiği iki dile hakim olması gerekir. Dolayısıyla tercümede ortaya çıkabilecek sorunların üstesinden gelebilecektir.

Arapça ile Türkçe arasında tercüme, diğer iki dil arasında tercüme yapmaktan daha zor olmaktadır. Söz konusu zorluk, Türk dili ile Arap dilinin sadece yapılarından kaynaklanmamaktadır. Çevirmenin rolü, kültürü alanı ve iki dili de iyi kavraması önemlidir.

Bireyin bir dili bilmesi, yalnızca o dili konuşabilmesiyle sınırlı değildir. Bir dilin tam anlamıyla bilinmesi, o dilin ait olduğu toplumun kültürel unsurlarını da derinlemesine anlamayı gerektirir. Her dil, içinde barındığı toplumun izlerini taşır. Bu nedenle, üretilen her metin, toplumun geleneklerini, göreneklerini ve düşünce yapısını yansıtan unsurlar barındırır. Bu metinler çevrildiğinde ise yalnızca iki dil değil, aynı zamanda iki kültür karşı karşıya gelir. Böylece çevirmen, iki ya da daha fazla dil ve kültür arasında bir köprü kurma rolünü üstlenir.

1. Eşadlılık Sorunları

Eşadlılık, bir dilde anlam bakımından farklı olan birden çok kavram, ses veya yazım yönünden aynı göstergelerle ifade edilmesi durumudur (Aksan, 1998, s. 72). Eşadlı sözcükler aşağıdaki cümlelerde açıklanmıştır.

Partiye **yüz** kişi geldi

Çok güzel **yüzü** var

جاء إلى الحفلة مائة شخص

لها وجه جميل جدا

Her gün iki defa **yüzerim**

أستحم مرتين كل يوم

Hayvanın derisini **yüzdü**

سلخ جلد الحيوان

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi Türkçe cümlelerdeki "yüz" kelimesi yazımda aynı olduğu halde Arapçada farklı anlamlar verdiği görülmektedir. Çeviri yapılmasında her kelimenin anlamı ifade ettiği belirlenmeli ve çevirmen buna dikkat etmelidir.

2. Okuma Zorluğu

Arapçadaki okuma zorluğu aşamasının en kolay ve pratik yolu harekelerin kullanılmasıdır. Ancak uygulamada durum pek de böyle değildir. Bilindiği üzere harekeler, Kur'an-ı Kerim, sözlükler ve günümüzde dil öğretim setlerinde sıkça kullanılmaktadır. Bunların dışında harekenin yazımı ve kullanımı neredeyse hiç yoktur. Bunun nedeniyse her kelimeye hareke eklemek hem okuyucu hem de yazar için zorluklar doğurmaktadır. Yazar bakımından her kelimeye hareke ekleme zorluğu ve zahmeti, okuyucu açısından ise okuma sırasında harf ve harekeyi doğru şekilde eşleştirme zorluğu ortaya çıkabilmektedir.

Arap alfabesinde sessiz harflerden oluşan, kelimelerin doğru okunabilmesi için harekeler kullanılmaktadır (Emi Bedi, 1982, s. 238). Ancak harekeler harften ayrı yazıldığı için bu işlem bazı hataları da beraberinde getirebilir. Kâtibin, müstensihin ya da yayınevinin dikkatsizliği nedeniyle harekeler, çoğunlukla yer alması gereken harfin üzerine değil, başka bir harfin üzerine konulabilmektedir. Harekeli metinlerdeki bu yanlış harekelemeler, çevirmen ya da okuyucunun metnin doğru anlamını tespit etmesini zorlaştırabilir ya da tamamen yanlış anlamasına yol açabilir. Örnek:

1. عَلِمَ – عَلِمَ

- عَلِمَ ('alima): "bildi" (etken fiil)
- عَلِمَ ('ulima): "bilindi" (edilgen fiil)

Harekede bir değişiklik, fiilin etken mi edilgen mi olduğunu değiştirir. Bu da metnin tüm anlamını etkiler.

2. مَلَأَ – مَلَأَ

- مَلَأَ (malakun): "melek"

- مَلِكٌ (malikun): kral

Aynı harflerden oluşsa da hareke, anlamı tamamen değiştirir.

3. قَتَلَ – قُتِلَ

- قَتَلَ (katale): "öldürdü"
- قُتِلَ (kutila): "öldürüldü"

Katil mi, maktul mü? Aradaki fark yalnızca hareke ile ortaya çıkmaktadır.

3. Şeddenin Kullanılmaması

Daha önce belirttiğimiz gibi, Arap yazısında bazı metinler dışında hareke kullanılmamaktadır. Arapçada şeddenin kullanılmaması, doğru bir şekilde okuma ve anlama bakımından önemli bir engel oluşturmaktadır. Ayrıca hemzenin yazımına dikkat edilmemesi, noktalama kurallarının ihmal edilmesi, kritik harflere uygun hareke eklenmemesi ve özellikle eski yazmalarda "elif meksura" ile "ya" harfinin birbirinin yerine kullanılması da okuma zorluklarına sebep olmaktadır (Hacıbekiroğlu, 2020, s. 73).

Örneğin (سَلَّمَ) sözcüğü hem isim hem de fiil olarak okunabilir. Kelime (سَلَّمَ) biçiminde mastar olarak ya da (سَلَّمَ) biçiminde fiil olarak okunabilir. Dolayısıyla kelimenin harekesiz şekli pek çok farklı okuma ihtimalini taşıyabilmektedir.

4. Köken Farklılığından Kaynaklı Sorunlar

Bilindiği gibi, Arapça ise Sami dilleri ve Türkçe ise Altay dilleri grubuna aittir. Yani köken bakımından farklı dil ailelerine mensupturlar. Bu bağlamda, Arapça ile Türkçe karşılaştırdığında, aşağıda da kısmen görüleceği üzere, aralarında önemli yapısal farklılıklar olduğu fark edilebilmektedir.

Arapçada doğurgan sözcükler, genellikle üç harfli köklerden oluşur. Arapçadaki bu özellik de Türkçe için geçerli değildir. Türkçede, Arapçadaki (sulasi mucerred) veya (rubai mucerred) gibi kavramlar bulunmaz. Arap dilinde, cinsiyet ayırımı bulunmaktadır. Zamirler de buna göre değişir. Türkçede ise böyle bir cinsiyet ayırımı bulunmamaktadır.

Arapçada kişi ekleri olarak sayı bakımından (tekil, ikil ve çoğul) olarak gruplandırılır. Zamirler ise buna göre farklılık gösterir. Mesela; (huwe - o), (huma - o ikisi), (hum - onlar). Türkçede ise ikil diye yapı bulunmaz. İki şahıs için de tek bir zamir olan (huma) zamiri yerine (o - ikisi) zamiri gibi ifadeler kullanılmaktadır. Türkçede fiil çekimlerinde kişi ekleri altı iken Arapçada ondörttür.

5. Türkçede Arapçadaki Kavramların Karşılığının Bulunmaması

Türkiye’de Türkçe ile Arapça arasında tercüme yapan kişiler, Arap dilinden Türk diline kolay bir şekilde çeviri yapmalarına rağmen, Türk dilinden Arap diline çeviride oldukça zorlanmaktadırlar. Bu durum Iraklar için tam tersidir. Iraklı mütercimler, Arap diline daha da hakim olmaları ve günlük hayatta her yerde Arapçayı kullandıkları için Arapçadan Türkçeye tercüme ettiklerinde bazen zorlanmaktadırlar. Arapçanın sahip olduğu zengin kavram dünyası, özellikle dini, hukuki ve felsefi terimler açısından çok geniştir. Türkçe ise bu kavramları tam karşılayan sözcüklere her zaman sahip olmayabilir. Bu durum, özellikle Kur'an-ı Kerim çevirileri ya da klasik Arapça metinlerin Türkçeye aktarımında, anlam kaymalarına veya eksikliklere yol açabilir. Yani, Türkçe bazı derin Arapça kavramları aktarmada bazen yetersiz kalabilir.

Örneğin Arapçadaki "تَقْوَى (takvâ)" kavramı, genellikle Türkçeye "Allah korkusu" ya da "dindarlık" olarak çevirilir. Ancak bu çeviri, takvânın içeriğindeki Allah'a duyulan saygı, sorumluluk bilinci ve kalbî bağlılık gibi derin anlamları tam olarak karşılamaz.

Benzer şekilde, "بِرُّ الْوَالِدَيْنِ (birru'l-vâlideyn)" ifadesi Türkçe "anne-babaya iyilik" olarak çevrilse de, Arapçada bu ifade maddî bir yardım değil, aynı zamanda şefkat, dua, hizmet ve gönül almayı da içeren kapsamlı bir ahlakî görev anlamına gelir.

Son olarak, "أَمَانَةٌ (emanet)" kelimesi Türkçede yalnızca maddi bir eşyanın korunması olarak anlaşılırken, Arapçadaki anlamında bu kavram ilahi görev, sadakat ve sorumluluk bilinciyle doğrudan ilişkilidir.

Türkçede hiç karşılığı bulunmayan Arapça kelimeler de vardır. Bunlar çyle kavramlardır li, Türkçede tek bir kelimeyle karşılanmaz; ancak açıklayıcı cümlelerle anlatılabilir. Bu tür kelimeler genellikle islam kültürü, hukuk, tasavvuf veya sosyal gelenek bağlamlarında ortaya çıkar.

Buna örnek olarak "الاسترجاع" kelimesi, kişinin başına bir musibet geldiğinde, sabır ve teslimiyet içinde "إنا لله وإنا إليه راجعون" (Biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz) ifadesi Türkçede karşılığı yoktur.

Bunu Türkçede şöyle çevirmek zorunda kalırız.

"Başa gelen musibeti Allah'tan bilerek sabır göstermek ve Allah'a yönelmek amacıyla 'İnna lillâh ve innâ ileyhi râciûn.'" Yani bir fiil değil, duygusal, zihinsel ve dini bir tavidir. Türkçede böyle bir kelime olmadığı için açıklama gerekir.

6. Sözlü Çevirinin Sorunları

İçinde gerçekleştirildiği ortam ve koşullar açısından sözlü çeviri, yazılı tercümeyle farklılık gösterir.

Yazılı çeviride mütercim genellikle tek başına çalışır. Çeviri sürecinde, yardım veya destek isteme gibi nadir durumlar dışındadır ve işini başkalarıyla paylaşmaz. Yazılı çeviri, bireysel bir meslek olarak kabul edilir. Bu nedenle, mütercim rahat bir şekilde düşünme fırsatına sahip olur.

Sözlü tercümede ise bu durum oldukça farklıdır. Mütercim, sözlü tercüme yaptığında iki muhatap arasında bulunur. Burada mütercim her iki tarafın da görevini üstlenir. Bu nedenle, çevirmenin asgari düzeyde sahip olması gereken nitelikler aşağıdaki gibidir:

- Tercüme ettiği kişilerin ana dillerini yeterli düzeyde bilmek,
- Cesaret, sabır ve etkili ifade yeteneği gösterebilmek,
- zor ve gergin anlarda karşısındakileri yatıştırma yeteneğine sahip, onları ikna etmede yetenekli olmak,
- Hedef dilde karşılığı bulunmayan kelime ve kavramları aktarmak zor olabilir. Mütercim bu halde anlam kapalılığı, semboller, işaretler veya çizimlerle kısmen giderilebilir. Mütercim, böyle durumlarda tamamen kilitlenmemek için önceden tedbirler almalıdır (Aydın, 2016, s. 142).

Sonuç

Dünyada çeviriyle bilimsel veya sanatsal açıdan ilgilenen kişilerin bilmesi gereken birçok detaylı bilgi vardır. Söz konusu bilgileri tek bir başlıkta bir araya getirmek edebi disiplin çerçevesinde güçlük arz etmektedir. Ayrıca bu bilgileri

dilbilgisi ya da çeviri gibi alanların alt başlıklarına yerleştirmek de emek isteyen bir süreçtir. Dolayısıyla, çeviri öğrencilerinin zamanla ve kendi gayretleriyle edinmeleri gereken bu bilgileri toplu şekilde sunmak faydalı olacaktır.

Aynı dili konuşmayan iş ortaklarının çeşitli zorluklar yaşaması da kaçınılmazdır. Özellikle iş birlikleri gizli ve hassas konular içerdiğinde bu sorunlar daha da derinleşir. Sınırları yıpranmış ve birinin dilinden anlamayan iki muhatap arasında görev yapan çevirmen, büyük risklerle dolu bir ortamda bulunur. Bu sebeple, böyle kritik görevlerde yer almak isteyen her mütercim hem cesur hem de temkinli olması gerekir. Çünkü bu süreçte gergin anlar yaşanabilir ve zaman zaman taraflar arasında çıkan tehlikeli tartışmaların tam ortasında kalınabilir.

Benzer şekilde, konferanslarda yapılan simültane çeviriler sırasında da çevirmenler zor anlarla karşılaşabilir. Bu zorlukların derecesi, konuşmacının üslubuna, ortamın koşullarına ve çeviri yapılan dile bağlı olarak değişir. Mesela, çok hızlı konuşan bir konuşmacının söylediklerini eşzamanlı olarak başka bir dile aktarmak ciddi bir dikkat ve hız gerektirir.

Konuşmacıların bilgi düzeyi, görgüsü ve kişilik özellikleri farklılık gösterir. Bazı konuşmacılar sakin ve kontrollüdür. Bu kişiler çevirmenin görevini başarıyla yerine getirmesi için uygun bir iletişim tarzı benimser. Çünkü çeviride yaşanacak bir aksaklığın olumsuz sonuçları dolaylı olarak kendilerini de etkileyebilir.

Tüm bu zorluklara rağmen, genetik yatkınlıkla birlikte derin bilgi birikimi, geniş bir kültür seviyesi ve sorumluluk bilinci, sabır, cesaret ve beceri gibi nitelikler, simültane çeviriyi meslek edinmiş kişilere mesleki itibar ve saygınlık kazandırabilir.

Her şeye rağmen, genetik olgunlukla birlikte geniş bilgi ve kültürün yanı sıra sorumluluk, sabır, cesaret ve beceri gibi meziyetler, simültane çeviriyi meslek edinmiş çevirmenlere önemli bir popülerite kazandırabilir.

Kaynaklar

- Akalın, Ş. H. ve Diğerleri. (2011). *Türkçe sözlük (11. Baskı)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (1998). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Emil Bedi, Y. (1982). *Fıkh-ul-lugat-il-Arabiyye ve hasaisuha*. Beyrut: Dar-ul İlmi-l Melayin.

- Eruz, S. (2010). *Çok kültürlülük ve çeviri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Feriduddin, A. (2016). *Tercüme bilimine giriş ve tercüme teknikleri*. İstanbul: Ma'ruf Yayınları.
- Güngenci, M. (2018). *Arapça Türkçe çeviri dersinde öğrencilerin karşılaştığı problemler ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Arap Dili Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Gürçağlar, Ş. (2016). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Hacıbekiroğlu, A. (2020). Arap dilinin yapısından kaynaklanan çeviri zorlukları. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19/1, 63-84. <https://doi.org/10.14395/hititilahiyat.637402>
- Khalidi, H. & Dajani, B. (2015). Facets from the translation movement in classic Arab culture. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 205, 569-576. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.080>
- Rababah, H. (2015). The translation movement in the Arab world: from the pre-islamic era until the end of umayyad dynasty (before 610-750 A. D.). *International Journal of Language and Linguistics*, 3 (3), 122-131. <https://doi.org/10.11648/j.ijll.20150303.13>
- Shahadha, A. A. (2025). Cultural and environmental concepts in Russian, English and Arabic: the impact of conceptual differences on translation. (Rusça, İngilizce ve Arapçadaki kültürel ve çevresel kavramları: kavramsal farklılıkların çeviri üzerindeki etkisi). *Bağdat Üniversitesi, Diller Fakültesi Dergisi*, 52, 2025, 191-204. DOI: <https://doi.org/10.36586/jcl.2.2025.0.52.0191>.
- Suçin, M. H. (2013). *Arapça çeviride eşdeğerlik*. Ankara: Say Yayınları.
- Yücel, O. (2004). *Yabancı dil öğretiminde çevirinin yeri ve önemi*. Ankara: Yelken Yayınları.

References

- Akalın, Ş. H. (2011). *Turkish dictionary (11th ed.)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (1998). *Semantics-semantics topics and semantics of Turkish*. Ankara: Engin Publications.

- Emil Bedi, Y. (1982). *Fiqh al-lugha al-Arabiyya wa khasā'isuhā*. Beirut: Dār al-‘Ilm li-l-Malāyīn.
- Eruz, S. (2010). *Multiculturalism and translation*. Istanbul: Multilingual Publications.
- Feriduddin, A. (2016). *Introduction to translation studies and translation techniques*. Istanbul: Ma‘ruf Publications.
- Güngenci, M. (2018). *Problems encountered by students in Arabic Turkish translation course and solution suggestions*. Unpublished Master's Thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Department of Arabic Language Education, Ankara.
- Gürçağlar, Ş. (2016). *ABC of translation*. Istanbul: Say Publications.
- Hacıbekiroğlu, A. (2020). Translation difficulties stemming from the structure of the Arabic language. *Journal of the Faculty of Theology*, Hitit University, 19/1: 63–84. <https://doi.org/10.14395/hititlahiyat.637402>
- Khalidi, H, & Dajani, B. (2015). Facets from the translation movement in classical Arab culture. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 205, 569-576. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.080>
- Rababah, H. (2015). The translation movement in the Arab world: from the pre-Islamic era until the end of Umayyad dynasty (before 610-750 A.D.). *International Journal of Language and Linguistics*. 3 (3), 122-131. <https://doi.org/10.11648/j.ijll.20150303.13>
- Shahadha, A. A. (2025). Cultural and environmental concepts in Russian, English and Arabic: the impact of conceptual differences on translation. *Journal of the College of Languages*, 52, 2025, 191-204. <https://doi.org/10.36586/jcl.2.2025.0.52.0191>.
- Suçin, M. H. (2013). *Being in the other language equivalence in Arabic translation*. Ankara: Say Publications.
- Yücel, O. (2004). *The place and importance of translation in foreign language teaching*. Ankara: Yelken Publications.

إشكاليات الترجمة من اللغة العربية إلى اللغة التركية

علي عبدالله فتحي ججو

مديرية التربية والتعليم في نينوى، نينوى، العراق

المستخلص

عُدَّت الترجمة عبر التاريخ علماً منهجياً وفناً تعبيرياً في آنٍ واحد، وما تزال تحتفظ بهذا الطابع ذي الأوجه المتعددة حتى يومنا هذا، وعلى الرغم من أن الجدل حول ما إذا كانت الترجمة تُعدُّ علماً أم فنّاً لم يحسم بعد بشكل قطعي، إلا أن هناك اتفاقاً واسعاً على أن نشاط الترجمة يجمع بين الجوانب المنهجية القائمة على القواعد والجوانب الإبداعية التي تتطلب التفسير والابتكار، وتلعب مهارات المترجمين الفردية، ومدى إتقانهم اللغوي، وثقافتهم دوراً مهماً في تشكيل عملية الترجمة، مما يؤدي إلى ظهور استراتيجيات وتفسيرات متنوعة في نقل النصوص، وقد يعالج المترجم أي نص من منظور مختلف بناءً على خبراته الشخصية، ويعكس معانيه في اللغة الهدف بأساليب متعددة؛ لذلك لا تُعد الترجمة مجرد عملية تقنية ميكانيكية، بل هي عملية تفسيرية وإبداعية في الوقت ذاته، ومع ذلك فإن المعرفة النظرية المقدمة في إطار التعليم الأكاديمي للترجمة لا تقي دائماً بحل المشكلات العملية التي تواجه المترجمين أثناء أداء مهامهم.

في هذه الدراسة تم التركيز بشكل أكبر على الصعوبات التي تواجه المترجمين في تجاربهم الفردية بدلاً من الانشغال بالتفصيل النظري لنظريات الترجمة من خلال تحليل أمثلة ونماذج من النصوص والجمل، وتم تسليط الضوء على قضايا رئيسة مثل تحولات المعنى، واختيار الكلمات، والحفاظ على السياق، وتهدف الدراسة إلى سد الفجوة بين النظريات، والتطبيقات العملية، مقدمة بذلك رؤية أكثر واقعية وعملية لعملية الترجمة.

الكلمات المفتاحية: العربية، التركية، مشاكل الترجمة، استراتيجيات الترجمة، التكافؤ.